

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

П О С Т А Н О В А
від 28 березня 2002 р. N 379
Київ

Про затвердження Державної
програми "Вчитель"

На виконання статті 1 Указу Президента України від 9 жовтня 2001 р. N 941 (941/2001) "Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні" Кабінет Міністрів України п о с т а н о в л я є:

1. Затвердити Державну програму "Вчитель" (далі - Програма), що додається.

2. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади під час формування проекту Державного бюджету України на 2003-2012 роки передбачати видатки на виконання Програми.

3. Рекомендувати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям підготувати у тримісячний термін регіональні програми "Вчитель", передбачати у проектах місцевих бюджетів на 2003-2012 роки кошти на виконання цих програм.

Прем'єр-міністр України

А.КІНАХ

Інд. 28

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 28 березня 2002 р. N 379

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА "ВЧИТЕЛЬ"

Загальна частина

Освіта є пріоритетною сферою в соціально-економічному, духовному і культурному розвитку Української держави. Ключова роль у системі освіти належить учителю. Саме через діяльність педагога реалізується державна політика, спрямована на зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу нації, розвиток вітчизняної науки і техніки, збереження і примноження культурної спадщини.

Напрями державної політики в сфері освіти визначено Конституцією України (254к/96-ВР), Законами України "Про освіту" (1060-12), "Про дошкільну освіту" (2628-14), "Про загальну середню освіту" (651-14), "Про позашкільну освіту" (1841-14), "Про професійно-технічну освіту" (103/98-ВР), "Про вищу освіту" (2984-14), відповідними актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

Досягнуті результати розбудови національної системи освіти, її демократизації за роки незалежності України проаналізовано на

II Всеукраїнському з'їзді працівників освіти (2001 рік), її подальшу стратегію визначено у Національній доктрині розвитку освіти.

Перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства неможливий без впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання, максимальної індивідуалізації навчального процесу, створення умов для саморозвитку і самонавчання дітей, осмисленого визначення ними своїх можливостей і життєвих цінностей.

Водночас система освіти ще позбавлена належної державної підтримки, зокрема у посиленні кадрового потенціалу та поліпшенні фінансування, і насамперед - оплати праці педагогічних працівників, приведенні її рівня у відповідність з вимогами законодавства, а також у забезпеченні сучасними навчальними та інформаційними засобами, зміцненні матеріально-технічної бази навчальних закладів.

Не подолано вплив негативних чинників, що спричиняють відплив висококваліфікованих педагогічних працівників до інших сфер. З кожним роком стає відчутнішою нестача вчителів, вихователів, майстрів виробничого навчання та інших педагогічних працівників. Професія вчителя втрачає престиж. Існує невідповідність між суспільною роллю і соціальним статусом педагога.

Потребує вдосконалення система підготовки педагогічних працівників для професійно-технічних навчальних закладів. Мережа спеціалізованих вищих навчальних закладів, що забезпечують підготовку викладачів, майстрів виробничого навчання та педагогів професійного навчання за галузями виробництва та сферами діяльності, ще недостатня.

Відчутними є також негативні соціальні наслідки, пов'язані із зменшенням у навчальних закладах питомої ваги педагогів-чоловіків. Особливо це стосується керівного складу навчальних закладів державної та комунальної форми власності.

Не врегульованими залишаються питання прогнозування потреби в педагогічних працівниках, визначення обсягів державного замовлення на їх підготовку. Спостерігається міжрегіональна диспропорція в обсягах підготовки педагогів, не відпрацьовано механізм інформування випускників про наявність вакансій у навчальних закладах тощо.

Не вирішено ряд питань, пов'язаних з професійною орієнтацією учнів, особливо сільських, на педагогічні професії та попередньою підготовкою їх до вступу у вищі навчальні заклади.

Необхідно вдосконалити механізм цільової підготовки вчителів, насамперед гостродефіцитних спеціальностей, та їх працевлаштування як у міській, так і в сільській місцевості.

Потребує оновлення зміст педагогічної освіти, зокрема стосовно забезпечення випереджувального спрямування підготовки педагогічних працівників, оптимального співвідношення між професійно-педагогічною, фундаментальною та соціально-гуманітарною підготовкою вчителя. Необхідно ліквідувати розрив між змістом педагогічної освіти і досягненнями педагогічної науки та практики, здійснювати наукове супроводження інноваційних технологій.

З переходом загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст освіти, структуру і 12-річний термін навчання відчувається гостра потреба в навчально-методичних посібниках з психології і педагогіки, методики навчання та виховання.

Важливою є також проблема поліпшення культурологічної, мовної (з української та іноземних мов), психолого-педагогічної, комп'ютерної, методичної, практичної підготовки вчителів. Зокрема, для забезпечення в повному обсязі передбаченого типовими навчальними планами переходу до вивчення іноземної мови починаючи з 2 класу необхідно здійснювати підготовку вчителів іноземної мови до роботи в початковій школі, для чого розробити і впровадити сучасні технології, що базуються на розвитку мовленнєвої діяльності учнів.

У системі педагогічної освіти повільно впроваджуються багатоваріантні моделі і програми здобуття педагогічної освіти, не забезпечується диференційована підготовка педагогічних працівників для роботи з обдарованими дітьми у навчальних закладах нового типу. Особливо гостро постала проблема вдосконалення підготовки вчителів для роботи з дітьми, які мають вади у фізичному, розумовому і психічному розвитку.

До числа пріоритетних і невідкладних у сфері технологічної модернізації педагогічної освіти та професійної діяльності вчителя належать завдання комп'ютеризації навчальних закладів, інформатизації навчально-виховного процесу.

Через відсутність єдиного центру педагогічної інформації та інформаційно-комунікаційної мережі обміну нею поки що недостатньо використовується потенціал наукових педагогічних бібліотек та бібліотек навчальних закладів.

Не відповідає нинішнім запитам учителя система післядипломної освіти через недостатні індивідуалізацію та варіативність змісту і форм професійного вдосконалення педагогічних працівників. Повільно впроваджується така форма підвищення кваліфікації і перепідготовки педагогів, як дистанційна освіта.

Незначну роль у підвищенні рівня психолого-педагогічної компетентності населення відіграє педагогічна просвіта.

Недостатньою є участь регіонів у розв'язанні проблем освіти, зокрема не вишукуються можливості поліпшення матеріального становища педагогічних працівників, заохочення їх до новаторства у навчанні, вихованні та громадській діяльності, зміцненні матеріальної бази навчальних закладів.

Державна програма "Вчитель" спрямована на розв'язання проблем, пов'язаних з підготовкою, професійною діяльністю та післядипломною освітою педагогічних працівників, на забезпечення гарантованої державної підтримки у цій сфері.

Мета та основні завдання

Метою Програми є визначення невідкладних і перспективних заходів щодо реалізації основних напрямів модернізації системи освіти з урахуванням вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства, забезпечення економічних і соціальних гарантій професійної самореалізації педагогічних працівників та утвердження їх високого соціального статусу в суспільстві.

Цієї мети передбачається досягти шляхом вирішення таких основних завдань:

оптимізація кадрового забезпечення навчальних закладів;

модернізація системи підготовки педагогічних працівників;

оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників, удосконалення післядипломної освіти;

підвищення ролі вчителя у формуванні громадянського суспільства;

поглиблення міжнародного співробітництва у сфері новітніх педагогічних технологій та розширення співпраці з діаспорою;

підвищення рівня соціально-економічного і фінансового забезпечення підготовки педагогічних працівників, їх професійної діяльності та післядипломної освіти.

Програму розроблено на період до 2012 року і з урахуванням поступовості переходу загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання передбачено реалізувати поетапно:

2002-2005, 2006-2010 і 2011-2012 роки.

Фінансове і ресурсне забезпечення виконання Програми

Фінансування виконання Програми здійснюватиметься в межах асигнувань, передбачених центральним та місцевим органам виконавчої влади, що є виконавцями заходів Програми, у державному і місцевих бюджетах, та з інших джерел, не заборонених законодавством:

(тис. гривень)

Рік	Орієнтовний обсяг фінансування	У тому числі		
		державний бюджет	місцеві бюджети	інші джерела
I етап (2002-2005 роки)				
2002				
2003	12741	9044	3390	307
2004	14721	11129	3290	302
2005	16818,5	11426,5	5090	302
Разом	44280,5	31599,5	11770	911
II етап (2006-2010 роки)				
2006	15333,5	9941,5	5090	302
2007	14921	9429	5190	302

2008	14686	9169	5190	327
2009	14071	8559	5190	322
2010	14071	8559	5190	322

Разом	73082,5	45657,5	25850	1575

III етап (2011-2012 роки)				
2011	14071	8559	5190	322
2012	13671	8259	5090	322

Разом	27742	16818	10280	644

Усього	145105	94075	47900	3130

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, які визначені відповідальними виконавцями Програми, Академія педагогічних наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації щороку передбачають у відповідних бюджетах цільові кошти на фінансування виконання основних завдань і заходів Програми.

Очікувані результати виконання Програми

Виконання основних завдань і заходів Програми забезпечить:

науково обгрунтоване довгострокове прогнозування потреби у педагогічних і науково-педагогічних працівниках;

стабілізацію кадрового складу дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладів;

оптимізацію мережі вищих навчальних закладів, у яких здійснюється підготовка педагогічних працівників, та закладів післядипломної освіти, їх інтеграцію для впровадження системи неперервної педагогічної освіти;

розроблення та впровадження нового механізму відбору обдарованої молоді для одержання педагогічної спеціальності;

оновлення змісту підготовки педагогічних працівників, системи неперервної педагогічної освіти протягом усього життя з урахуванням вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства; створення діяльнісно орієнтованої системи професійної підготовки вчителів;

розроблення і видання навчально-методичних посібників для студентів вищих педагогічних навчальних закладів та педагогічних працівників;

створення національної науково-педагогічної інформаційної системи;

комп'ютеризацію навчальних закладів, оснащення їх телекомунікаційними засобами та впровадження сучасних педагогічних технологій;

підвищення професійного рівня педагогічних працівників;

підвищення престижу педагогічної професії у суспільстві та утвердження високого соціального статусу вчителя;

інтенсифікацію процесу входження України в загальноєвропейський та світовий освітній простір, збагачення національної освіти зарубіжними інноваційними технологіями навчання та розширення зв'язків з діаспорою;

поліпшення соціально-економічного становища вчителів, морального і матеріального стимулювання їх професійної діяльності.

Управління Програмою та контроль за її виконанням

Організація виконання Програми покладається на МОН.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, які визначені відповідальними виконавцями Програми, Академія педагогічних наук розробляють заходи на виконання Програми.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Академія педагогічних наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації щороку до 1 грудня інформують МОН про хід виконання завдань і заходів Програми.

МОН щороку до 1 січня інформує Кабінет Міністрів України про хід виконання завдань і заходів Програми.

Внесення змін до Державної програми "Вчитель" здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням МОН.

ОСНОВНІ ЗАХОДИ щодо виконання Програми

(тис. гривень)

Зміст заходу		Відповідальні		Термін	
Орієнтовний		У тому числі		виконання,	
-----		виконавці		обсяг	
				роки	
фінансування		державний місцеві інші			
бюджет бюджети джерела					

Оптимізація кадрового забезпечення навчальних закладів

1. Розроблення та випробування науково-теоретичної моделі довгострокового прогнозування потреби педагогічних та науково-педагогічних працівників для дошкільних, загальноосвітніх, МОН, Академія педагогічних наук, Мінекономіки, Мінпраці

2003

позашкільних,
професійно-технічних і
вищих педагогічних
навчальних закладів

2. Визначення на МОН, 2003
період до 2012 року потреби
у педагогічних та
науково-педагогічних
працівниках для дошкільних,
загальноосвітніх,
позашкільних,
професійно-технічних і
вищих педагогічних
навчальних закладів

Мінекономіки,
Мінпраці, Рада
міністрів
Автономної
Республіки Крим,
обласні,
Київська та
Севастопольська
міські
держадміністрації

3. Забезпечення 2003-2012
щорічного формування
державного замовлення на
підготовку педагогічних
працівників у вищих
навчальних закладах

Мінекономіки,
Мінфін, МОН,
Рада міністрів
Автономної
Республіки Крим,
обласні,
Київська та
Севастопольська
міські
держадміністрації

4. Забезпечення 2003-2012
щорічного формування
державного замовлення на
підготовку
науково-педагогічних
працівників (педагогіка,
психологія, методика
навчання та виховання) в
аспірантурі і докторантурі
вищих навчальних закладів
та наукових установ
Академії педагогічних наук

Мінекономіки,
МОН, Академія
педагогічних
наук

5. Розроблення 2003
механізму реалізації
неперервності педагогічної
освіти:

для здобуття
випускниками вищих
педагогічних навчальних
закладів I-II рівнів
акредитації повної вищої
педагогічної освіти за
державним замовленням у
вищих педагогічних
навчальних закладах III-IV
рівнів

МОН,
Мінекономіки,
Мінфін, Рада
міністрів
Автономної
Республіки Крим,
обласні,
Київська та
Севастопольська
міські
держадміністрації